

УДК 347.73

О.О. ДМИТРИК, докт. юрид. наук, доц.,
Національний юридичний університет імені
Ярослава Мудрого

КЛАСИФІКАЦІЯ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСОВОГО ПРАВА ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ УПОРЯДКУВАННЯ

Ключові слова: джерела фінансового права, види джерел фінансового права

Джерела фінансового права становлять собою різноманітні загальнообов'язкові, нормативні, ієрархічні форми встановлення і вираження (об'єктивізації) норм щодо мобілізації, розподілу й використання коштів централізованих і децентралізованих публічних фондів, що видаються компетентними органами держави та місцевого самоврядування, і складають певну систему. Джерела права, у тому числі і фінансового є досить різноманітними за своєю формою, юридичною силою, колом об'єктів, на які поширюється їх дія, обсягом регулювання тощо. Аналіз фінансово-правової літератури свідчить, що класифікації джерел фінансового права приділено явно недостатньо уваги. Незважаючи на те, що майже в кожному з підручників чи навчальних посібників з фінансового права окреслюються певні аспекти фінансово-правових джерел, їх поділ проводиться вкрай рідко. Отже, метою статті є проведення розподілу джерел фінансового права, а також позначення певних проблем, що виникають при урегулюванні фінансових відносин на сучасному етапі.

Так, Л.В. Жук джерела податкового права поділяє на основоположні (які є фундаментом та методологічним орієнтиром податкового права держави) і законодавчі, з чим доволі складно погодитися. Перш за все, неясним є поняття «основоположних джерел податкового права». Виходячи з цього – існують і не основоположні джерела, але що це за джерела, дослідниця не вказує. Окрім того, не встановлені у такому разі чіткі підстави для про-

ведення класифікації Л.В. Жук. Більше того, спірним є віднесення Конституції України (з огляду на назву третього розділу її роботи) до не законодавчих джерел податкового права [1, с.9–10].

І.А. Кривих, розглядаючи джерела податкового права, залежно від критерію встановлення джерелом «нових» або конкретизуючих правових норм, пропонує їх класифікувати на дві ключові групи: основні джерела та допоміжні (інтерпретаційні). Так, до першої групи дослідниця відносить нормативно-правовий акт і міжнародний договір з податкових питань. До другої – рішення Конституційного Суду РФ та деяких міжнародних судів (Європейського суду з прав людини, Економічного суду СНД), що містять правові позиції з податкових питань, а також нормативні роз'яснення компетентних органів виконавчої влади [2, с.7, 14]. Ми не можемо підтримати цю думку. Так, норми, що конкретизують положення закону можуть міститися й у підзаконних нормативно-правових актах. З огляду на це логічним буде їх віднесення до допоміжних джерел. Більше того, за таких міркувань виникає питання, до якого виду джерел треба буде відносити Рішення Конституційного Суду за умови формування в ньому « нової » норми, якої раніше не було в законодавстві, але яка вкрай потрібна для регулювання фінансових відносин.

М.П. Кучерявенко джерела фінансового права поділяє за декількома ознаками: 1) владно-територіальною – загальнодержавні, республіканські (Автономна Республіка Крим), місцеві; (2) за характером правових норм – нормативні (містять правові норми загального характеру, прийняті компетентними органами у встановленому порядку) і ненормативні (не містять правових норм загального характеру); (3) за особливостями правового регулювання і характером установлення – нормативно-правові акти, звичаї, санкціоновані компетентними органами у встановленому порядку; прецеденти; міжнародні договори; правові доктрини [3, с.50]. В цілому підтримуючи запропоновану класифікацію, зазначимо, що

доволі спірним є виокремлення як підстави для класифікації саме характеру правових норм, що передбачає поділ джерел на нормативні та ненормативні. Як вбачається, характерною ознакою джерел фінансового права є їх нормативність. Сутність цієї категорії полягає у спрямованості на регулювання певного виду суспільних відносин, встановленні загальнообов'язкового порядку та відповідних заходів. Саме тому правові акти, у яких конкретно вказаний адресат, розраховані на одиначне застосування і тому втрачають дію після їх реалізації, тобто є ненормативними, взагалі втрачають здатність бути джерелами фінансового права. Отже, запропонована класифікація потребує певного коригування, оскільки джерела фінансового права завжди є нормативними.

Доволі своєрідним є підхід М.В. Баглая до класифікації джерел конституційного права. Так, він пропонує поділити всі джерела конституційного права на дві основні сфери: природне право і позитивне право. При цьому до джерел сфери природного права він відносить всі неписані джерела, в основному як внутрішньо притаманних людині станів свободи і невідчужуваних прав. Характеризуючи джерела, що входять до позитивної сфери, М.В. Баглай надає такий їх перелік: конституції; закони; договори і угоди (внутрішньодержавні договори і угоди, міжнародні договори); декларації; регламенти палат Федерального Зібрання РФ; укази і розпорядження Президента РФ; постанови і розпорядження Уряду РФ; судові рішення (постанови Конституційного Суду РФ, рішення судів загальної юрисдикції на чолі з Верховним Судом РФ); правові акти ЄСРП і РРФСР; акти органів місцевої самоврядування [4, с.17–31]. Однак для фінансового права такий поділ навряд чи буде придатний, оскільки для фінансово-правового регулювання сучасної України не характерні неписані джерела. Не проводиться диференціація фінансового права на природне й позитивне. Окрім того, за такої класифікації залишаються не з'ясованими підстави для розмежування джерел позитивного права.

С.Ф. Кечекьян, ототожнюючи форму та джерело права, до їх кола відносить: законодавство, соціалістичну правосвідомість, звичай, керівні роз'яснення Верховного Суду ЄСРП [5, с.17]. Однак таке розмежування не може бути застосоване до джерел сучасного фінансового права, оскільки судові рішення, зокрема рішення судів загальної юрисдикції на чолі з Верховним Судом України та керівні роз'яснення останнього безапеляційно вважати джерелами доволі складно. Щодо звичаю, то нині в Україні для регламентування публічної фінансової діяльності він не застосовується.

На наше переконання, джерела фінансового права можуть бути класифікованими за такими підставами:

1. За особливостями правового регулювання і характером установлення виокремлюємо: нормативно-правові акти; звичаї, санкціоновані компетентними органами у встановленому порядку; прецеденти; нормативно-правові договори, правові принципи та правові доктрини. Однак для фінансового права України на сучасному етапі розвитку характерними є нормативно-правові акти, прецеденти і нормативно-правові договори (до кола останніх входять міжнародні договори).

2. Залежно від того, які галузеві правові норми відбиті у певному акті поділяємо на: комплексні – містять поряд фінансово-правових нормами і норми інших галузей права, і, відповідно, покликані врегульовувати не тільки фінансові, а й інші суспільні відносини; і галузеві – містять виключно фінансово-правові норми.

3. За обсягом фінансово-правового регулювання поділяємо на акти: загального та інституційного характеру. Джерела загального характеру містять норми з різних питань фінансової діяльності держави та органів місцевого самоврядування, тоді як інституційного характеру – норми, що стосуються регулювання окремих інститутів чи підгалузей фінансового права: фінансового контролю, бюджетного, податкового, валютного права тощо.

4. За часом дії – на постійні та тимчасові. Більшість джерел фінансового права мають

постійно діючий характер. Вони втрачають чинність за умови набуття чинності іншим джерелом, яким скасовується дія попереднього. Тимчасові – діють у межах чітко визначеного періоду. Наприклад, Закони України Про державний бюджет України на відповідний рік.

5. Залежно від території їх дії. Так, структура системи джерел фінансового права зазвичай відображає форму державного устрою. Це у свою чергу означає, що положення органу, який приймає той або інший правовий акт, у системі державних органів визначає юридичну силу такого документа. Україна – унітарна держава, тому сукупність джерел фінансового права буде визначатися цією обставиною, а також дією місцевого самоврядування в нашій державі. Відповідно до цього можна виокремити джерела фінансового права загальнодержавної і місцевої дії. Загальнодержавні діють на всій території, тоді як місцеві – на певній території України і їх дія не поширюється на всі терени нашої держави.

6. За їх юридичною силою: Конституція, міжнародні договори, закони, підзаконні акти, нормативно-правові договори тощо.

7. Залежно від суб'єкта нормотворчості джерела фінансового права поділяються на: видані законодавчими, виконавчими та судовими органами.

8. Залежно від характеру норм, що в них містяться: джерела матеріального фінансового права та джерела процесуального фінансового права. Треба зазначити, що такий розподіл є доволі новим для фінансового права, оскільки традиційно майже в кожному з підручників із фінансового права вказується, що у фінансовому праві його інститути містять у єдності як матеріальні, так і процесуальні норми [6, с.70]. З огляду на це може скластися враження, що вони виконують одночасно функцію джерел матеріального і процесуального фінансового права. Але на даний час це вже неможливо розглядати як позитивний елемент розвитку фінансового права і законодавства, тому що останнє потребує більш повного розмежування й відособлення процесуальних норм від норм матеріального фінансового

права та їх «зібрання» в окремі нормативні акти, які за своїм змістом будуть нормативними актами процесуального та матеріального характеру [7].

Як ми продемонстрували, існує низка класифікаційних рядів джерел фінансового права. Втім на законодавчому рівні ні їх система, ні ієрархія є не визначеними. Більше того, сьогодні в нашій країні відсутній будь який законодавчий акт, який би виконував поєднуючу роль між різними інститутами фінансового права, заклав підстави для одноманітного застосування фінансово-правової термінології.

Характерно, що ця проблема властива не лише для України. Вочевидь, вона наявна й у Російській Федерації. Так, про неї Г.В. Петрова говорить таким чином: «Податковий кодекс РФ побудований за одним принципом, тоді як Бюджетний кодекс РФ – ґрунтується на інших критеріях. Валютне законодавство більшою мірою орієнтоване на Устав Міжнародного валютного фонду. Банківське законодавство, зокрема його публічна частина, у якій йдеться про банківський контроль, систему фінансових інститутів, взагалі підпорядкований якимось міжнародним стандартам... Що стосується валютних відносин, то тут зовсім інший концептуальний підхід, закладений у валютному законодавстві, порівняно, наприклад, з Бюджетним кодексом РФ. Інша система фінансових санкцій, інші підходи до розуміння контролю, повноважень фінансових органів» [8, с.34, 35]. З такими зауваженнями неможливо не погодитися, оскільки ті ж самі тенденції наявні й у нашій державі. Така розрізненість, далі розмірковує Г.В. Петрова, «призводить до того, що... фінансові відносини, виступаючи єдиним ланцюжком, не мають цілісного концептуального характеру, що дестабілізує загальну фінансову дисципліну» [8, с.34–35]. І.В. Рукавишнікова теж констатує, що система чинного фінансового законодавства не має єдиного конститутивного нормативного акта, що, безумовно, негативно позначається на ефективності правозастосування [9, с.19]. На жаль, немає такого нормативно-правового акта, що виступав би системоутворюючим, і в Україні.

Говорячи про побудову оптимального співвідношення фінансів і права, С.В. Запольський цілком обґрунтовано відмічає, що цьому процесу могло б сприяти подальше наближення єдиних теоретично, але існуючих окремо підгалузей фінансового права, податкового, бюджетного, емісійного права [10, с.19]. Ми цілком підтримуємо твердження цього вченого. Отже, все наведене яскраво свідчить про необхідність розробки та прийняття нормативно-правового акта, у якому треба закріпити наскрізні, єдині для всіх інститутів і підгалузей фінансового права принципи, юридичні категорії і поняття. Це в кінцевому рахунку дозволить забезпечити єдність фінансового права як галузі права.

Міркуючи про вирішення цієї ситуації деякі вчені висловлюють думку стосовно прийняття саме кодифікованого акта. Приміром, подібної думки дотримується Є.О. Алісов, який констатує, що створення такого міцного регулятора суспільних відносин, як Фінансовий кодекс, дозволить вирішити багато проблем фінансового законодавства [11, с.80, 81]. Так, кодекс може розглядатися своєрідним «основним законом» відповідної галузі [12], який являє собою укрупнений зведений акт, що містить у систематизованому вигляді весь (або головний) масив норм і дозволяє детально регулювати певну сферу одноманітних суспільних відносин [13, с.53; 9, с.63]. Створення кодексів, безумовно, один із ефективних шляхів розвитку законодавства, підвищення його рівня, узгодженості, а також вирішення проблеми ліквідації множинності актів, діючих з одного й того ж питання [14, с.46; 15, с.110]. Мабуть, з цим складно сперечатися, оскільки кодифікація як одна із форм систематизації має величезне значення для розвитку будь-якого законодавства, у тому числі й фінансового, що здійснюється саме завдяки забезпеченню узгодженості регулювання всієї фінансової системи держави.

Як слушно вказує Д.О. Білінський, при кодифікації, яка об'єднує за своїм предметом та методом правового регулювання досить численний нормативний матеріал, створюється

концептуально єдине нове джерело права, яке на однакових методологічних засадах регулює переважно найбільш важливі суспільні відносини. Але, далі доречно зазначає вчений, не треба спрощувати цей процес. Йдеться про те, що кодифікації передусім підлягають ті галузі, де вже існує певна «критична» маса споріднених нормативно-правових актів, предмет правового регулювання достатньо чітко визначився, принципи правового регулювання пройшли перевірку часом. І лише тоді може з'явитися кодифікований закон, який вбере в себе всі позитивні риси попереднього нормативного регулювання і відкине ті, які виявилися хибними [16, с.90]. Ми цілком погоджуємося з цією позицією.

Безперечно, кодекс має з'явитися не на «голому місці». На перший погляд здається, що сьогодні у нашій державі склалися всі передумови для розробки та прийняття саме Фінансового кодексу, бо фінансове право вже має певну «критичну» масу споріднених нормативно-правових актів, власний і чіткий предмет правового регулювання, принципи правового регулювання пройшли перевірку часом. Однак такі пропозиції навряд чи в умовах сьогодення, які характеризуються подальшим кардинальним реформуванням правового регулювання великої кількості суспільних відносин, у тому числі й фінансових, є виправданими. Фінансовий кодекс не потрібний нашій державі. Але це твердження не знімає необхідності прийняття іншого нормативно-правового акта, який би виконував об'єднальну роль у сфері публічних фінансів, створив умови для вдосконалення чинного фінансового законодавства. На користь нашої позиції можна навести такі аргументи.

По-перше, законодавець, приймаючи рішення про розробку та прийняття кодексу, має виходити з того, що саме змістовні та функціональні характеристики такого нормативно-правового акта, як кодекс є дуже принциповими для проведення такої роботи. На сьогодні вже набули чинності Бюджетний та Податковий кодекси України. За таких умов навряд чи Фінансовий кодекс буде здатний

забезпечити однакове регулювання без певного дублювання відповідних аспектів. Більше того, він не зможе містити у собі весь масив норм, що регулюють здійснення публічної фінансової діяльності. У такому разі акт, що розробляється, не зможе ні за змістом, ні за рівнем нормативного узагальнення відповідати кодексу, який передбачає свеохоплювальність, універсальність регулювання тієї сфери суспільних відносин, якій він присвячений.

По-друге, видається сумнівною кодифікація в умовах широкого, масштабного вдосконалення правового регулювання усіх сфер фінансової діяльності в Україні. Зауважимо, що така ситуація є характерною не тільки для нашої країни. Вочевидь, вона наявна й у Росії. Приміром, С.В. Запольський констатує, що прийняття Податкового кодексу РФ не вирішило низки проблем регулювання оподаткування, а, навпаки, призвело до «малоприродного» пріоритету адміністративних і судових прецедентів над законодавством. Не краща ситуація в бюджетній сфері, де значна частина норм Бюджетного кодексу РФ фактично не діє, а реальні повноваження Міністерства фінансів РФ значно ширші, ніж рамки, встановлені законом [10, с. 13]. За таких умов О.О. Борзунова та В.В. Сорокін цілком резонно ставлять питання про доцільність проведення робіт по кодифікації законодавства, яке піддається ломці та оновленню. Вони замислюються над тим, чи така робота буде дійсно доцільною в умовах нестійкого, нестабільного характеру правового регулювання й самих регульованих правом суспільних відносин, у перехідні періоди [17, с. 53; 18, с.59–61]. Відповідь, думається, має бути негативною. Зрозуміло, що висока динаміка сьогоденного суспільного життя здатна звести нанівець ефективність будь-якого, навіть найдосконалішого за змістом, кодексу. Орієнтований тільки на потреби сьогодення, він стане неефективним вже завтра; і, навпаки, пристосований до реалій, що мають виникнути в майбутньому, цей закон залишиться «правовим текстом» або «літературним твором», свого роду юридичною мрією для дня нинішнього [19, с.122].

Прийняття крупноблочних, стійких кодифікованих актів буде тоді доречним, коли будуть завершені перетворення, підсумки яких вони мають закріпити. За логікою, приймати Фінансовий кодекс необхідно після того як нормативний матеріал достатньо стабілізувався, оскільки це не лише «суб'єктивна акція», а й цілком пояснювана закономірність розвитку правової системи [17, с.53]. Отже, стає очевидним, що у той час, коли відбувається реформування й оновлення усього масиву фінансових нормативно-правових актів, проведення кодифікації є недоречним.

По-третє, не лише завдяки кодифікації можна подолати колізії та удосконалити фінансове законодавство. Так, у науковій літературі називаються принаймні сім форм удосконалення сучасного законодавства України [20, с.14]. Отже, удосконалити правове регулювання фінансових відносин можна застосуванням різних за своєю суттю засобів.

По-четверте, як що все ж таки вдаватися до систематизації, то остання як родове поняття охоплює такі форми, як інкорпорація, кодифікація та консолідація. Систематизація може бути спрямована як на упорядкування лише форми законодавства (інкорпорація), так і форми та змісту (кодифікація), результатом якої є вибудування єдиної системи законодавчих норм [16, с.64–65]. Беручи до уваги попередні міркування, сьогодні доцільніше здійснити таку форму систематизації фінансових нормативно-правових актів, як інкорпорація.

По-п'яте, нині не зовсім зрозумілими є критерії вибору кодексу як однієї із форм законів. Немає програм кодифікації, унаслідок чого за кожним із кодексів «навздогін» готується пакет законів та підзаконних актів. Залишаються без змін численні акти, які втрачають сенс у зв'язку з прийняттям кодексів. Кодекси інколи бувають «тонкими» за обсягом регулювання, наявна відсутність єдиних принципів і методологічних підходів [21, с.73, 75; 22, с.3]. Так, на сьогодні в Україні не існує програми або концепції не лише кодифікації, а й взагалі будь-яких цілеспрямованих дій щодо вдосконалення усієї системи

фінансових нормативно-правових актів. Тому навіть у виді цього про прийняття Фінансового кодексу говорити зарано.

По-шосте, ми солідарні з О.О. Борзуновою, яка, аналізуючи проблеми теорії і практики кодифікації у податковому праві, констатує, що деякі кодекси не вільні від недоліків юридико-технічного характеру, до кола яких відноситься і відсутність чітко прописаних правових механізмів реалізації таких норм. Результатом цього є те, що застосовувати норми таких кодексів на практиці доволі складно [17, с.53]. Дійсно, у наведених міркуваннях є певний сенс. Реформування фінансового законодавства в нашій країні має фрагментарний, непослідовний характер. Про це свідчить аналіз Бюджетного та Податкового кодексів України, а також інших численних законів та підзаконних актів, що регулюють фінансові відносини. Загальні норми інститутів фінансового права мають суттєві розбіжності між собою. Кодифікація буде дієвою лише тоді, коли з обов'язковим дотриманням правил юридичної техніки будуть усуватися розбіжності між певними нормами інституційних фінансових нормативно-правових актів, завдяки чому вони стануть певною мірою узгоджені один з одним. Отже, наведені аргументи свідчать не на користь прийняття Фінансового кодексу.

Таким чином, об'єктивної необхідності у Фінансовому кодексі не існує. В умовах тривалого перехідного періоду, коли фінансові відносини розвиваються нерівно і стрімко, фінансова система зазнає істотних змін, а отже, і фінансове законодавство є нестабільним, кодекс не здатен виконати свої функції. Саме тому кодекс не є адекватною формою систематизації фінансового законодавства України на даному етапі. Його можна розглядати як мету, якої потрібно прагнути. Без сумніву, будь-яка кодифікація є юридично-технічною відповіддю на потребу у правовій визначеності, породжену кризою джерел права, пов'язаною з безсистемним зростанням їх кількості, з труднощами досягнення усних та розрізаних правових норм, зі стрімкою законодавчою

інфляцією [12, с.114]. Поряд з тим, очевидним є той факт, що удосконалювати правове регулювання фінансових відносин вкрай необхідно вже зараз. При цьому наразі недоцільно проводити кодифікацію фінансового законодавства. В умовах тривалого перехідного періоду, коли фінансові відносини розвиваються нерівно і стрімко, фінансова система зазнає істотних змін, а фінансове законодавство є нестабільним. У цьому випадку кодифікація не здатна виконати функції стабільного угруповання фінансово-правових приписів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Жук Л. В. Джерела податкового права : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. юрид. наук : 12.00.07 / Л. В. Жук. – Ірпінь, 2005. – 19 с.
2. Кривых И. А. Источники налогового права Российской Федерации: понятие, проблемы классификации, основные принципы действия : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.14 / И. А. Кривых. – Екатеринбург, 2009. – 26 с.
3. Фінансове право України : підруч. / Г. В. Бех, О. О. Дмитрик, І. Є. Криницький та ін. ; за ред. М. П. Кучерявенка. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 320 с.
4. Баглай М. В. Конституционное право Российской Федерации : учебник / М. В. Баглай. – М. : Норма, 2005. – 784 с.
5. Кечекьян С. Ф. О понятии источника права / С. Ф. Кечекьян // Уч. записки МГУ. Тр. юрид. ф-та. – Кн. 2. – 1946. – Вып. 116.
6. Воронова Л. К. Фінансове право України : підручник / Л. К. Воронова. – К. : Прецедент; Моя книга, 2006. – 448 с.
7. Криницький І. Є. Теоретичні проблеми податкового процесу : монографія / І. Є. Криницький. – Х. : Право, 2009. – 320 с.
8. Петрова Г. В. Проблемы развития системы финансового законодательства : материалы науч.-теорет. конф., посвященной 75-летию ИЗиСП «Каким быть законам XXI века?» / Г. В. Петрова // Журнал рос. права. – 2001. – № 3. – С. 34–35.

9. Рукавишникова И. В. Метод финансового права : монография / И. В. Рукавишникова ; отв. ред. Н. И. Химичева. – М. : Юристъ, 2006. – 248 с.
10. Запольский С. В. Дискуссионные вопросы теории финансового права : монография / С. В. Запольский. – М. : РАП, Эксмо, 2008. – 160 с.
11. Алисов Е. А. Правовое регулирование валютных отношений в Украине : монография / Е. А. Алисов. – Х. : Консум, 1998. – 142 с.
12. Кабрияк Р. Кодификации : монография / Р. Кабрияк ; [пер. с фр. Л.В. Головки]. – М. : Статут, 2007. – 476 с.
13. Зивс Л. С. Источники права : монография / Л. С. Зивс. – М. : Наука, 1981. – 239 с.
14. Копейчиков В. В. Питання кодифікації законодавства України / В. В. Копейчиков // Вісник Академії правових наук України. – 1994. – № 2. – С. 44–51.
15. Олейникова С. Г. Источники налогового права: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.14 / С. Г. Олейникова. – Саратов, 2005. – 197 с.
16. Білінський Д. О. Проблеми кодифікації податкового законодавства: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.07 / Д. О. Білінський. – Х., 2009. – 192 с.
17. Борзунова О. А. Теория и практика кодификации в налоговом праве : монография / О. А. Борзунова. – М. : ЮНИТИ-ДАНА: Закон и право, 2009. – 255 с.
18. Сорокин В. В. О систематизации переходного законодательства / В. В. Сорокин // Журнал рос. права. – 2001. – № 7. – С. 59–61.
19. Хохлов Е. Б. Судебные акты как источники российского трудового права / Е. Б. Хохлов // Судебная практика в российской правовой системе. – СПб. : Питер, юрид. фак-т СПбГУ, 2003. – С. 103–136.
20. Погорелов Є. В. Кодифікаційна діяльність в правовій системі України: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.01 / Є. В. Погорелов. – Х., 2000. – 166 с.
21. Тихомиров Ю. А. Введение в российское право : монография / Ю. А. Тихомиров, Э. В. Талапина. – М. : Городец-издат, 2003. – 656 с.
22. Тихомиров Ю. А. Кодекс среди законов / Ю. А. Тихомиров // Право и экономика. – 2002. – № 2. – С. 3–6.

Дмитрик О. О. Класифікація джерел фінансового права та проблеми їх упорядкування / О. О. Дмитрик // Форум права. – 2013. – № 4. – С. 78–84 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2013_4_16.pdf

Проведено розподіл джерел фінансового права залежно від форми, юридичної сили, обсягу регулювання тощо. Констатовано що, сьогодні в нашій країні відсутній будь-який законодавчий акт, який би виконував поєднуючу роль між різними інститутами фінансового права, заклав підстави для одноманітного застосування фінансово-правових норм.

Дмитрик О.А. Классификация источников финансового права и проблемы их упорядочивания

Проведено разделение источников финансового права в зависимости от формы, юридической силы, объема регулирования и т.д. Констатировано что, сегодня в нашей стране отсутствует законодательный акт, объединяющий различные институты финансового права, и закладывающий основания для однообразного применения финансово-правовых норм.

Dmytryk O.A. Classification of Sources of Financial Law and the Problems of Ordering

A distribution financial law sources depending on the form, void, volume adjustment and so on. That today in our country lacks any legislation that would combine role between finance institutions, laid the basis for uniform application of financial legal norms as curtained.